

DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-1-11>

ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У ТУРИЗМІ НА ПРИКЛАДІ ЗАКОРДОННИХ ШКІЛ

Олександр Коваленко,

кандидат педагогічних наук, доцент

Сумського національного аграрного університету (Суми, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-1043-6679

olexkovalenko@ukr.net

Вікторія Скляр,

доктор біологічних наук, професор

Сумського національного аграрного університету (Суми, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1301-7384

skvig@ukr.net

Анотація. У даній статті авторами визначено, що саме інтегративний підхід при організації навчання слухачів системи підвищення кваліфікації, дозволяє визначити вибір форм організації навчання, у яких увага педагогів та слухачів зосереджується у більш глибокому вивченні кожного предмета, що входить в інтегративно-модульний блок. Також у роботі зазначено, що організація навчального процесу на інтегративній основі передбачає підвищення якості професійного туристичного навчання через зближення теоретичного навчання з природними умовами професійної туристської підготовки слухачів. Одним із варіантів такого навчання автори вважають зближення у навчальному процесі теоретичного навчання з природними психологічними особливостями формування професійних умінь та навичок у слухачів. На основі інтегративного підходу автори визначили різні форми організації навчання, які і представили у даній статті.

Ключові слова: фахівці з туризму, модель навчання, професійна освіта, організація учбових занять, інтегративний підхід у освіті, проблемне навчання, професійна туристська школа.

FORMS AND METHODS OF TEACHING LISTENERS TO THE SYSTEM OF IMPROVEMENT OF QUALIFICATION IN TOURISM ON THE EXAMPLE OF FOREIGN SCHOOLS

Oleksandr Kovalenko,

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-1043-6679

olexkovalenko@ukr.net

Viktoriia Skliar,

*Doctor of Biological Sciences, Professor
of the Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0002-1301-7384

skvig@ukr.net

Abstract. In this article, the authors determine that it is an integrative approach to the organization of training students, allows to determine the choice of forms of education, in which the attention of teachers and students focuses on deeper study of each subject included in the integrative module. It is also noted in the paper that the organization of the educational process on an integrative basis involves improving the quality

of professional tourism training through the convergence of theoretical training with the natural conditions of professional tourism training of students. One of the options for such training, the authors consider the convergence in the educational process of theoretical learning with the natural psychological features of the formation of professional skills and abilities of students. Based on an integrative approach, the authors identified different forms of learning organization, which are presented in this article.

Key words: specialists in tourism, training model, vocational education, organization of training sessions, integrative approach in education, problem-based learning, vocational tourism school.

Вступ. Розвиток міждержавних зв'язків у сфері туристичної індустрії, а також підвищення ступеня її інформатизації призводять до постійної зміни змісту професійної праці, що викликає необхідність безперервного вдосконалення системи підвищення кваліфікації сфери туристичної діяльності. Гарантією розвитку підприємства сфери туризму, з одного боку є соціальна захищеність спеціаліста в індустрії туризму, а з іншого боку, в умовах глобалізації туристського ринку актуальною стає професійна туристична мобільність, що базується на високому рівні якості навченості та сформовані професійно значущих якостей які актуальні саме у цей момент часу.

Проведений нами аналіз психолого-педагогічної літератури та методичних досліджень свідчить про те, що в теорії та історії підвищення професійної кваліфікації проблема взаємозв'язку теорії та практики, зокрема теоретичного та практичного навчання, завжди була однією з найактуальніших при підготовці фахівців у різних країнах (Л. Березовська та Є. Русин (2019); Т. та Н. Божидарник (2021); Н. Волкова (2017); Л. Лук'янова (2008); В. Федорченко (2005) та інші).

Відмінною рисою сучасного етапу розвитку туризму є те, що сучасна туристична індустрія працює в ситуації зовнішніх і внутрішніх вимог, що постійно змінюються, а також в умовах зростання кількості завдань, які необхідно постійно вирішувати менеджерам і трудовим колективам. Для цього рівня підготовленості кадрів до розв'язання нових завдань часто буває недостатньо. В даних умовах перед організаторами туризму об'єктивно виникає нове завдання формування організаційних структур, які забезпечуватимуть відповідність постійно мінливим умовам життєдіяльності даної сфери та ефективне підвищення кваліфікації персоналу.

Однією із причин недостатнього рівня професійної підготовки відповідних кадрів є слабка розробленість теоретичних засад організації внутрішньо фірмового підвищення кваліфікації вітчизняних спеціалістів за кордоном.

Основна частина. Метою статті є визначення форм та методів навчання слухачів системи підвищення кваліфікації сфери туризму на прикладі закордонних шкіл. Відповідно до мети завданнями наших наукових пошуків є дослідження особливостей розвитку вітчизняного туризму та стан підвищення кваліфікації співробітників у туристських фірмах з подальшим розкриттям змісту, форм та методів підвищення кваліфікації спеціалістів туристського бізнесу у провідних зарубіжних школах туризму.

Матеріали та методи дослідження. Методами нашого дослідження були принципи цілісності та системності, взаємозв'язку явищ та процесів, єдності педагогічного та логічного, форми та змісту, нерозривності теорії, методики та практики. У своєму дослідженні ми спиралися на теорію професійної освіти, ґрунтуючись на принципі її безперервності в контексті інтеграції загального та професійного навчання, беручи до уваги потреби та стан кадрового питання на туристському ринку й соціального замовлення міжгалузевого туристського комплексу країни. Як джерела дослідження виступали різноманітні міжнародні документи, засновані на концепції «безперервної освіти» та її розвитку у формі «освіта протягом усього життя». Для вирішення поставлених завдань також використовувалися такі методи дослідження: вивчення та аналіз філософської, психологічної, педагогічної, науково-методичної та спеціальної літератури з проблеми дослідження, аналіз державних освітніх стандартів

та навчально-програмної документації; вивчення досвіду розробки та використання моніторингу професійної освіти.

Результати та їх обговорення. У практиці роботи професійної туристської школи будь-якої країни застосовуються різноманітні форми організації навчання: лекції, заняття семінарського типу, навчальні конференції, екскурсії, практичні заняття, практикуми, заліки, іспити. У процесі підвищення кваліфікації важливим питанням є не лише передача знань, умінь та навичок, а й організація та управління процесом пізнання та засвоєння його цілісним процесом.

Це означає, що викладач має оптимально та ефективно забезпечити підготовку слухачів від початкового рівня знань та розвитку, від якого починається вивчення конкретного розділу, до такого рівня, що відповідає повному засвоєнню інформації. Такий підхід до організації навчального процесу не лише сприяє науковому розумінню слухачами правил і канонів, а й виховує гнучкість мислення, професійну зацікавленість. При такій організації процесу пізнання вирішуються дві задачі: методична та світоглядна (Волкова, 2017).

Перша задача, методична, розкриває необхідність вивчення основних положень теорій з областями їхньої застосовності. Це сприяє кращому сприйняттю основних ідей сучасних технологій, глибшому засвоєнню теоретичного матеріалу.

З'ясування сфер застосування теоретичного матеріалу в практичній діяльності реалізує формування взаємозв'язку теоретичного та практичного навчання. На нашу думку, друга задача, світоглядна, вирішується у плані формування у слухачів уявлень про нескінченність наукового пошуку, з одного боку, та пізнаваності технічних законів – з іншого.

Організаційна структура процесу навчання – це історично сформовані зовнішні рамки в межах яких відбувається навчання. Структура навчального матеріалу має варіативність, що дозволяє побудувати його вивчення при різних організаційних формах.

Як показав аналіз літератури з дидактики, є два види організації навчальних занять: колективні та індивідуальні. До колективних відносяться загальногрупові, бригадні та індивідуальні. Індивідуальною організацією навчальних занять є домашня робота, екскурсії, семінари, конференції, диспути, факультативи, гуртки, додаткові заняття, консультації, заліки, іспити, співбесіда.

Організація навчального процесу у професійній туристській підготовці покликана сприяти реалізації взаємозв'язку теоретичного та практичного навчання. Ми вважаємо, що необхідно розглянути форми організації навчання як категорії дидактики, визначити можливість кожної форми, що становить систему, щоб обґрунтувати систему форм організації навчання в туристському підвищенні кваліфікації.

Поєднання організаційних форм, що використовуються в навчальному процесі, не повинно суперечити закономірностям фізіології та психології сприйняття, а також запам'ятовування інформації людиною, що передбачає протягом дня максимальне виключення вивчення різнохарактерних предметів, які між собою не пов'язані (Березовська, Русин, 2019).

Система інтегративно-модульних блоків поетапного формування професійних знань, умінь, навичок побудована на основі структурно-логічної послідовності вивчення матеріалу теоретичних дисциплін та відповідно до практичного навчання, що дозволяє використовувати організаційні форми, які представлені комплексом їх поєднання при вивченні змісту кожного інтегративного модуля. Відсутність циклічності вивчення теоретичних дисциплін та практичного навчання не дозволяє слухачам поглиблено, системно вивчити особливості професійної туристської майстерності.

Часта зміна предметів протягом дня, тижня, за певним алгоритмом, закладеним у розклад навчальних занять, призводить до розсіювання уваги слухачів, швидкої стомлюваності, низької ефективності продуктивної праці. Принципові недоліки в системі організації навчання виразно виявляються у структурі навчальних планів та програм підвищення кваліфікації, що приходять у протиріччя з новими умовами та завданнями професійної туристської перепідготовки.

Значний недолік, що склався в організації навчального процесу підвищення кваліфікації фахівців у процесі взаємодії підприємства сфери туризму із закладами вищої професійної освіти за кордоном, полягає у різноманітті теоретичних предметів, що одночасно вивчаються, і відповідно, виникає прагнення кожного викладача максимально активізувати навчальну діяльність, не враховуючи логічної циклічності формування знань, умінь та навичок.

Інтегративний підхід дозволяє визначити вибір форм організації навчання, у яких увага слухачів зосереджується на більш глибокому вивченні кожного предмету, що входить в інтегративно-модульний блок. Організація навчального процесу на інтегративній основі передбачає підвищення якості професійного туристичного навчання через зближення теоретичного навчання з природними умовами професійної туристської підготовки слухачів. Одним із варіантів такого навчання вважаємо зближення у навчальному процесі теоретичного навчання з природними психологічними особливостями формування професійних умінь, навичок у слухачів (Божидарник, 2021).

На основі інтегративного підходу можна визначити різні форми організації навчання. Йде постійний творчий пошук педагогічними працівниками сфери туризму шляхів реалізації цієї проблеми на дидактико-методичній основі. Потреба у вдосконаленні навчального процесу призвела педагогічні колективи професійної туристської школи до практичного пошуку шляхів та способів інтеграції у напрямі осмислення взаємозв'язків, конструювання інтегративних занять. У практичній діяльності підвищення кваліфікації туристської підготовки знайшли застосування інтегративні форми навчання, такі як бінарні лекції, заняття-консультації на навчальному матеріалі кількох предметів та інші.

Необхідність в інтеграційних формах навчання виникла із ситуацій, коли реалізація міжпредметних зв'язків при розгляді окремих об'єктів викладачем конкретного предмета принципово утруднена. Вона посилюється у разі, коли необхідно реалізувати взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання.

Порівняльний аналіз форм організації занять у професійній туристській підготовці показує, що бінарні лекції відрізняються від інших, передусім особливістю вивчення матеріалу. Аналізуються та обговорюються на бінарних лекціях багатоаспектні об'єкти, інформація про сутність яких міститься у різних навчальних предметах (загальноосвітніх, загальнотехнічних, спеціальних технологічних).

Ми можемо стверджувати, що інтеграційним формам організації навчання притаманні широкі дидактичні можливості. Залучений з іншого предмета навчальний матеріал специфічний, досить складний, і викладач об'єктивно не в змозі його кваліфіковано використовувати для вирішення конкретних дидактичних та навчально-пізнавальних завдань. Зазначене складне становище дидактично усувається через використання інтегративних форм організації навчання – бінарних лекцій, на яких поглиблено вивчається взаємодія між різними аспектами (Лук'янова, 2008).

Діяльність викладачів у цьому випадку об'єднується загально дидактичною метою (підготовкою конкурентоспроможного спеціаліста), досягнення якої можливе лише за спільної творчої діяльності. Спільна діяльність, як показало і наше дослідження, сприяє реалізації взаємозв'язку теоретичного та практичного навчання при діагностичному підході до проектування та організації навчального процесу, вносить суттєві корективи у діяльність слухачів, викладачів та майстрів практичного навчання. Використання інтегративних форм навчання забезпечується організованою співпрацею педагогічних працівників під час підготовки та проведення навчальних занять.

Проблема єдності педагогічного процесу, що включає теоретичне та виробниче навчання, вирішувалася у дидактичних дослідженнях багатьох авторів, проте досі не існує єдиних рекомендацій щодо реалізації такого процесу. Вони створюють умови для отримання учнями гли-

боких різнобічних знань про об'єкти, що вивчаються, використовуючи інформацію з різних предметів, що дозволяє по-новому осмислити поняття, закономірності, процеси, відносини між людьми.

У дослідженнях взаємозв'язку теоретичного та практичного навчання в туризмі не можна не врахувати специфічну особливість підвищення кваліфікації фахівців у процесі взаємодії туристського підприємства із закладом вищої професійної туристської освіти, що відбивається в багатопредметності, не циклічній повторюваності занять за одним і тим же навчальним курсом, що призводить до розсіювання уваги та швидкої стомлюваності слухачів й монотонності продуктивної праці, а також до низької її ефективності.

Існуючий у підвищенні кваліфікації фахівців туристського підприємства процес навчання, породжує формування приватних, несистемних професійно-теоретичних знань, створює перешкоди реалізації взаємозв'язку теорії та практики, тобто свідомо знижує рівень якості професійної туристської підготовки слухачів. Значний недолік, що склався в організації навчального процесу підвищення кваліфікації, полягає в тому, що прагнення кожного педагога максимально активізувати навчально-пізнавальну діяльність, не враховуючи логічної циклічності формування знань, умінь та навичок у загальній системі освіти, що призводить до недосконалої мотивації, її швидкого згасання, що у свою чергу не забезпечує вироблення стереотипів, що закріплюють активність слухачів. Одним із підходів вирішення протиріччя у реалізації взаємозв'язку теорії та практики є зближення у навчальному процесі теоретичного навчання з природними психологічними особливостями формування професійних умінь, навичок, ціннісних орієнтацій у слухачів у структурі інтеграційно-модульного підходу (Федорченко, 2005).

Мета організації навчання на його основі – збільшення показників якості підвищення кваліфікації спеціалістів у процесі взаємодії туристського підприємства із закладом вищої професійної туристської освіти через використання оптимальних форм її організації, зближення теоретичного навчання з природними умовами професійної туристської перепідготовки слухачів.

Інтегративний підхід дозволяє побудувати на підставі структурно-логічної послідовності, викладу теоретичних предметів у взаємозв'язку з виробничим навчанням, що дозволяє використовувати поєднання організаційних форм, що утворюють комплекси щодо кожного інтегративного модуля. Комплексне поєднання організаційних форм, що використовуються та теоретичних предметів у взаємозв'язку з внутрішньо фірмовим навчанням, дозволяє використовувати поєднання організаційних форм, які утворюють комплекси щодо кожного інтегративного модуля. Таке поєднання організаційних форм, що використовуються в навчальному процесі, не суперечить закономірностям фізіології та психології сприйняття та запам'ятовування інформації людиною, що забезпечує протягом дня максимально взаємно обумовлене вивчення різнохарактерних предметів, які за зовнішніми ознаками слабо пов'язані між собою. Залежно від кількості предметів в інтегративно-модульному блоці та на підставі дидактичних цілей, типів навчальних занять, можуть бути визначені різні форми організації навчання, які об'єднуються в комплекси.

Даний підхід організації навчання знімає проблему калейдоскопічності навчального процесу щодо предметів професійного туристського циклу і створює сприятливі умови для ліквідації протягом навчального тижня безсистемного вивчення загальноосвітніх предметів. Організаційні форми, об'єднані в комплекси, плануються на навчальний день і є органічним поєднанням різних форм організації навчання, об'єднаних однією метою – сформувати систему знань, умінь та навичок у слухачів з міждисциплінарного об'єкту в предметах інтегративно-модульного блоку (Волкова, 2017).

Викладачі системи підвищення кваліфікації, що працюють з конкретною навчальною групою, складають на основі змісту інтегративно-модульних блоків поетапного формування

професійних знань, умінь, навичок структурної схеми комплексного використання інтегративних форм навчання.

Змістова домінанта надає навчальному дню цілісність, а пропонуване комплексне використання інтегративних форм організації навчання при структуруванні змісту підвищення кваліфікації спеціалістів на інтегративно-модульній основі може бути впроваджено у навчальний процес при менших організаційних витратах, пов'язаних із складанням розкладу навчальних занять з урахуванням взаємозв'язків загальноосвітніх, спеціальних предметів та практичного-навчання, зайнятості педагогів тощо.

Взаємодія не тільки створює умови для кращого засвоєння знань, а й формує здатність учнів до саморегуляції, самооцінки та самоконтролю.

У процесі роботи нами було встановлено, що оптимальність співвідношення теоретичного та професійно-практичного підвищення кваліфікації через проєктований процес реалізується за наступних організаційно-педагогічних умов:

- організаційно-плануючих (структурування змісту загальноосвітніх, загальнопрофесійних, спеціальних предметів та практичного навчання; при цьому здійснюючи конструювання, проєктування, планування навчально-виховного процесу);
- науково-методичних (організаційно-координаційні умови, що сприяють творчому зростанню слухача через колективні та індивідуальні форми методичної роботи);
- використання психолого-педагогічної та науково-технічної інформації в процесі професійного туристського підвищення кваліфікації;
- при комплексному використанні дидактичних засобів підвищення кваліфікації через їх класифікацію та виявлення функціональних можливостей їх застосування (Лук'янова, 2008).

За проєктованих умов організації навчання забезпечується сприйняття, поглиблене та міцне засвоєння слухачами цілісних систем знань, умінь та навичок. Викладачі загальноосвітніх предметів туристського підвищення кваліфікації визначають мінімум професійно-значимих знань, з урахуванням яких розробляється структура інтегративно-факультативного курсу з конкретного предмету, у якому планується організація навчального процесу через інтегративні форми.

Комплексне застосування організаційних форм навчання, забезпечує залучення слухачів до різноманітних видів діяльності, благотворно впливає на мотивацію підвищення кваліфікації та дозволяє підвищувати інтерес слухачів до своєї професії. Встановлено, що досліджувані умови організації підвищення кваліфікації сприяють створенню сприятливого психологічного клімату, оскільки педагоги і слухачі від початку навчального процесу налаштовані на довгострокову взаємодію, а це є важливим чинником вирішення виховних і розвиваючих завдань підвищення кваліфікації.

Нами представлено дослідження педагогічної технології підвищення кваліфікації спеціалістів у процесі взаємодії підприємства гостинності з вищими туристичними школами, із включенням теоретично обґрунтованих організаційно-педагогічних умов, а також комплексу дидактичних засобів навчання, науково-технічної та психолого-педагогічної інформації.

Організаційно-педагогічні умови розробленого нами підходу до організації підвищення кваліфікації, покликані забезпечити у процесі професійної туристської перепідготовки диференційований підхід до організації навчально-пізнавальної діяльності слухачів.

Таким чином, за логікою сучасного імовірісно-варіативного пізнання, програми підвищення кваліфікації умовно розбиті на три рівні: фундаментальний курс з туризму; спеціалізація; поглиблена спеціалізація, що дозволяє проаналізувати професійну специфіку туризму. Професійне самовизначення при цьому не відсувається на останній етап. Навпаки, цілісний погляд на туризм, як систему, дозволяє визначити напрямок подальшої кваліфікації мотивовано та розбірливо.

Для кожного курсу підвищення кваліфікації визначено обсяг спеціальних знань, включаючи навички та установки. Їх специфіка пояснюється таким чином:

- туropolиторство (види розміщення, види транспортування, різні нормативні документи, системи резервування, тарифікація, упакування турів);
- туристський маркетинг (типи, ринків, аналіз ринків, аналіз конкурентів, стратегічні та оперативні рішення, методи маркетингу);
- технологія організації подорожей (розрахунок тарифів авіаліній, стикування рейсів, правила пасажирських перевезень, системи резервування, топографія);
- проектне обґрунтування (технічне завдання), життєвий цикл продукту, системи резервування, види кооперації, комунікація, ринкові дослідження, регіональне планування, місцеве та регіональне управління, поведінка на відпочинку, наука управління та планування, аналіз витратно-поворотної ефективності проектів;
- планування стратегії туризму, консультування інвесторів, місцевих розробників, туристичних компаній;
- маркетинг та планування, фінансування, аналіз економічних, культурних, екологічних впливів.

Тематичні групи викладачів системи підвищення кваліфікації мають протягом кількох років разом із представниками туріндустрії визначити та конкретизувати найбільш актуальні теми зі «світу практики». Умовно намічені теми: зовнішні середовища туризму, інтерактивний маркетинг, управління та стилі управління, розробка концепції товару та просування товару на ринках.

Цінність даного проблемного навчання полягає в тому, що програма будується не на модульній схемі, яка вже виявила достатньо недоліків, а на кількох основних темах.

Слід звернути увагу на те, що мови (рідні та іноземні), інформаційні технології, техніка презентацій та методи комунікації є аспектами вступного курсу і, далі, закріплюються в процесі їх застосування як інструменти навчання.

Нами запропоновано кілька проблем, які були обрані на етапі експерименту, як елементи програми підвищення кваліфікації, а саме: правила та законодавча база туризму; попит у туризмі; пропозиція у туризмі; організації у туризмі (макро- та мікро- рівні); середовища туризму; туристський маркетинг (для конкретних спеціалізацій); розвиток турпродукту (конкретно для конкретних спеціалізацій); поглиблені спеціалізації.

Індивідуальний аналіз стилів навчання слухачів проводитиметься в період вступного курсу навчання та враховуватиметься надалі. У цьому бачиться подвійний результат мети, а саме навичкам навчаються і навички застосовуються. Оскільки новий підхід адресований до ще більшої мотивації та ролі слухачів у навчанні, ніж у міждисциплінарному підході, то навчання стає все більш інтерактивним, а саме стає актуальним постійний прояв самостійності, комунікативності та творчості – якостей, необхідних для професійної кар'єри в туризмі.

Висновки. Отже, нами встановлено, що, виходячи з принципу поліфункціональності, закордонні школи підвищення кваліфікації не виділяють окремі компоненти та загалом змінюють навчальний процес, моделюючи його. Це дозволило нам виявити та описати деякі найхарактерніші та найцікавіші з професійної точки зору моделі. Під «моделлю професійної освіти» провідних закордонних шкіл розуміється окремий випадок практичного досвіду застосування технологій навчання, методів навчання або окремих прийомів, спрямованих на вирішення головного дидактичного завдання – підвищення кваліфікації менеджера туристської діяльності.

Нами було встановлено, що, збалансоване з навчальним планом, підвищення кваліфікації ведеться за двома основними напрямками: по-перше, забезпечення великомасштабного «зворотного зв'язку» з індустрією туризму, що здійснюється за допомогою лекцій запрошених

спеціалістів-практиків, екскурсій на зразкові підприємства індустрії, зустрічей запрошених керівників туристських підприємств із слухачами, організації «днів кар'єри»; по-друге, введення у навчальний план спеціальних вузькопрофільних дисциплін.

З урахуванням результатів міжнародної практики підвищення кваліфікації туристських кадрів для вітчизняної системи підвищення кваліфікації необхідно сконцентруватися на вирішенні наступних завдань: підвищення вимог до професійної кваліфікації фахівців усіх рівнів; зростання вимог до рівня загальної та професійної культури; становлення системи безперервної освіти протягом усього життя; орієнтація освітніх програм підвищення кваліфікації на високоякісну професійну підготовку; облік інтересів та потреб суспільства; швидке та безболісне входження випускника курсів у нове виробниче середовище з максимальною швидкою економічною віддачею після отримання нової посади; організація та реалізація зворотного зв'язку з бізнесом; особистісно-орієнтований освітній процес, що враховує та розвиває індивідуальні здібності слухачів; відкритість освітнього процесу; доступність знань та інформації; посилення значущості підвищення кваліфікації у кар'єрному зростанні.

Зважаючи на досвід підвищення кваліфікації за кордоном, засадами підвищення кваліфікації для фахівців туристської індустрії в Україні могли б стати: уніфікація вимог, диференціація навчальних планів та програм; індивідуалізація навчання; особистісна орієнтація; розвиток творчого потенціалу особистості; практична оптимізація співвідношення навчального та професійного компонентів; профілювання та спеціалізація змісту освіти; поліфункціональність застосовуваних методів та моделей навчання; відкритість та толерантність; повага культурних та релігійних відмінностей.

References:

1. Berezovska L.I., Rusyn Ye.V. (2019). Psikhologichni aspekty konkurentospromoznosti maibutnykh spetsialistiv turystichnoii galuzi [Psychological aspects of the competitiveness of future specialists in the tourism industry]. Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology», 1(9). P. 252-255. [in Ukrainian].
2. Bozidarnik T.V., Bozidarnik N.V. (2021). Miznarodnyi turizm: navchalnyi posibnyk [International tourism: a textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 321 p. [in Ukrainian].
3. Volkova N.P. Pedagogica: navchalnyi posibnyk [Pedagogy: textbook]. Kyiv: Akademydav, 2017. 616 p. [in Ukrainian].
4. Luk'yanova L.G. Osvita v turyzmi: navchalno-metodychnii posibnyk [Education in Tourism: a toolkit]. Kyiv: Vyshha shkola, 2008. 719 p. [in Ukrainian].
5. Fedorchenko V.K. Teoretychni ta metodychni zasady pidgotovky fakhivciv dlya sfery turyzmu [Theoretical and methodological principles of training specialists in the field of tourism]. Extended abstract of doctor's thesis. Kyiv, 2005. 872 p. [in Ukrainian].